

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 88/2022-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného JUDr. Tomášom Sisákom, advokátom, Havlíčkova 16, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 80/2019 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 80/2019 **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava II **prikazuje** v konaní sp. zn. 10 C 80/2019 konať bez zbytočných prietahov.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 10. decembra 2021 (doplnenou 24. januára 2022, pozn.) domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 80/2019 (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“). Navrhuje v napadnutom konaní

okresnému súdu prikázať konať bez zbytočných prietáhov a domáha sa priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 2 200 eur, ako aj náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 88/2022-19 z 9. februára 2022 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v celom rozsahu.

2. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o nečinnosti, ako aj neefektívnej a nesústreďenej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní. V konaní vo veci samej má sťažovateľ procesné postavenie žalobcu a v napadnutom konaní sa domáha ochrany osobnosti podľa § 11 v spojení s § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka proti žalovanému Protimonopolný úrad Slovenskej republiky, Drieňová 24, Bratislava, IČO 00 699 063 (ďalej len „žalovaný“). Žalobu na okresnom súde podal 12. novembra 2019 (podľa tvrdenia sťažovateľa 6. novembra 2019, pozn.).

3. K doterajšiemu priebehu napadnutého konania sťažovateľ uviedol, že hoci žalobu podal ešte 6. novembra 2019 (podľa spisového materiálu okresného súdu ju podal 12. novembra 2019, pozn.), okresný súd do dňa podania ústavnej sťažnosti nenariadil termín pojednávania vo veci, pričom mu v tom nebránila žiadna objektívna prekážka. Doplnil, že do súdneho spisu boli od začiatku napadnutého konania doručené prevažne len vyjadrenia k žalobe žalovanou stranou a listiny doručené sťažovateľom. Okresný súd však vo veci nevykonal žiadne dokazovanie a vo veci bol nečinný. V rámci doplnenia ústavnej sťažnosti sťažovateľ k priebehu napadnutého konania uviedol, že okresný súd 21. januára 2022 (teda po 2 rokoch a 2 mesiacoch od podania žaloby, pozn.) nariadil pojednávanie vo veci, avšak až na 20. september 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ vo vzťahu k napadnutému konaniu namieta nečinnosť, ako aj neefektívnu a nesústreďenú činnosť okresného súdu, ktorý do dňa podania ústavnej sťažnosti (teda približne dva roky od podania žaloby, pozn.) neuskutočnil ani prvé pojednávanie vo veci. Tiež argumentoval, že nariadenia pojednávania sa domáhal opakovane, a to žiadosťami z 15. júla 2020 a zo 4. septembra 2020 (keď podal na okresnom súde aj sťažnosť na prietahy, pozn.). V rámci doplnenia ústavnej sťažnosti (po oznámení, že okresný súd nariadil pojednávanie na 20. september 2022, pozn.) argumentoval, že aj napriek už nariadenému pojednávaniu je ústavne nonkonformné, aby sa prvé pojednávanie vo veci konalo až po 2 rokoch a 10 mesiacoch od podania žaloby.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, replika sťažovateľa a prehľad procesných úkonov

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

5. Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 Spr 19/2022 doručenom ústavnému súdu 8. marca 2022 v podstatnom uviedol, že po oboznámení sa s obsahom súdneho spisu a vyjadrením zákonnej sudkyne sa s tvrdeniami sťažovateľa nestotožňuje. Uviedol, že po doručení žaloby okresný súd konal priebežne a bez zbytočných prietáhov. Po doručení dupliky sťažovateľa

aj k doplneniu vyjadrenia žalovaného sťažovateľ 15. júla 2020 navrhoval nariadenie pojednávania, pričom v podaní uviedol dátumy, kedy ako advokát a konateľ má nariadené iné termíny pojednávania, a okresný súd požiadal, aby v predmetnej veci nariadil iný termín pojednávania, pretože jeho klienti trvajú na jeho osobnej prítomnosti. Ďalej uviedol, že rovnaký návrh, avšak rozšírený o ďalšie termíny iných pojednávania, bol sťažovateľom okresnému súdu doručený aj 4. septembra 2020. Zákonná sudkyňa 10. septembra 2020 nariadila pojednávanie na 21. január 2021, ktoré však bolo zrušené z dôvodu prevencie rizika spojeného so šírením ochorenia COVID-19. Následne bol 20. januára 2022 nariadený nový termín pojednávania na 20. september 2022. Uviedol, že zákonná sudkyňa vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti v tejto súvislosti poukázala na to, že od 15. marca 2020 sa pojednávania vykonávali v núdzovom režime a len v nevyhnutných prípadoch, zrušené pojednávania boli v postupnom slede presunuté na rok 2021 a následne aj v roku 2021 bola zrušená časť termínov pojednávania a presunutá na rok 2022. Na záver dodal, že so zákonnou sudkyňou sa stotožňuje, aj pokiaľ ide o vyjadrenie, že napadnuté konanie nepatrí medzi reštančné veci, v ktorých by bolo potrebné pojednávať prednostne, a nevyznačuje sa ani inou vážnou naliehavosťou v zmysle prijatých protipandemických opatrení týkajúcich sa súdnych pojednávania.

III.2. Replika sťažovateľa:

6. Sťažovateľovi bola výzvou ústavného súdu z 18. marca 2022 daná možnosť vyjadriť sa k stanovisku okresného súdu sp. zn. 1 Spr 19/2022 doručenom ústavnému súdu 8. marca 2022. Predmetná výzva ústavného súdu bola riadne doručená 3. apríla 2022. Sťažovateľ v lehote 10 dní stanovenej ústavným súdom požadované stanovisko nezaslal, čím nevyužil právo vyjadriť sa.

III.3. Prehľad procesných úkonov:

7. Ústavný súd z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu okresného súdu zistil, že napadnuté konanie začalo po doručení žaloby sťažovateľa okresnému súdu 12. novembra 2019 a 13. novembra 2019 sťažovateľ okresnému súdu doručil doplnenie podkladov do konania. Následne okresný súd 27. novembra 2019 sťažovateľa vyzval na zaplatenie súdneho poplatku (zaplatený 3. decembra 2019, pozn.) a 9. decembra 2019 vyzval žalovaného na vyjadrenie sa k žalobe (vyjadrenie bolo doručené 20. decembra 2019 a doplnené 10. marca 2020, pozn.). Dňa 19. februára 2020 okresný súd vyzval sťažovateľa na podanie repliky k vyjadreniu žalovaného (replika bola doručená 18. marca 2020, pozn.) a 22. apríla 2020 okresný súd vyzval sťažovateľa na podanie repliky k doplneniu vyjadrenia žalovaného a zároveň žalovaného vyzval na podanie dupliky k replike sťažovateľa. Žalovaný 20. mája 2020 požiadal o predĺženie lehoty na podanie dupliky (duplika bola doručená 9. júna 2020, pozn.). Sťažovateľ 9. júna 2020 okresnému súdu doručil repliku k doplneniu vyjadrenia žalovaného. Dňa 15. júla 2020 sťažovateľ okresnému súdu doručil návrh na nariadenie pojednávania (v ktorom uviedol 21 termínov, počas ktorých sa na pojednávanie nemôže dostaviť v dôsledku zastupovania klientov v iných veciach, pozn.). Následne 4. septembra 2020 sťažovateľ okresnému súdu doručil sťažnosť na preťahy v konaní a návrh na nariadenie pojednávania (v ktorom opätovne uviedol 24 termínov, počas ktorých sa na pojednávanie nemôže dostaviť v dôsledku zastupovania klientov v iných veciach, pozn.). Okresný súd 10. septembra 2020 nariadil pojednávanie na 21. január 2021 (ktorý bol

8. januára 2021 zrušený z dôvodu prevencie rizika spojeného so šírením ochorenia COVID-19, pozn.). Okresný súd 20. januára 2022 nariadil pojednávanie na 20. september 2022.

8. Ústavný súd v tejto veci upustil od ústneho pojednávania, pretože na základe podaní účastníkov konania a spisu okresného súdu predloženého ústavnému súdu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (I. ÚS 295/2019).

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Úlohou ústavného súdu bolo v danom prípade posúdiť, či v napadnutom konaní došlo k vzniku prietáhov, či ich vznik bol spôsobený primárne postupom okresného súdu alebo na ich vznik mal vplyv aj postup samotného sťažovateľa, ako aj to, aký vplyv na priebeh napadnutého konania mala povaha prejednávanej veci.

12. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právna a skutková zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o žalobách týkajúcich sa ochrany osobnosti v zásade patrí medzi bežnú agendu všeobecných súdov. Ani okresný súd v podanom vyjadrení koniec koncov nenamietal právnu a ani skutkovú zložitosť prejednávanej veci. Z uvedeného dôvodu nie je toto kritérium spôsobilé ospravedlniť vznik prietáhov.

13. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že síce v jeho postupe nevzhliadol okolnosti, ktoré by zásadným spôsobom negatívne ovplyvnili dĺžku napadnutého konania, pozornosti ústavného súdu však neuniklo, ako to vyplýva aj z vyjadrenia okresného súdu, že práve sťažovateľ vo svojich návrhoch na nariadenie pojednávania opakovane uvádzal termíny, v ktorých sa nemohol dostaviť na pojednávanie, čím do istej miery nepochybne zúžil priestor okresného súdu na nariadenie pojednávania v jeho veci.

14. K tretiemu kritériu, a to postupu okresného súdu, je potrebné uviesť, že po preštudovaní predloženého spisového materiálu – súdneho spisu okresného súdu ústavný súd v napadnutom konaní identifikoval najmä nečinnosť okresného súdu, ako aj jeho nedostatočne efektívnu činnosť. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na absolútnu nečinnosť okresného súdu v období od januára roku 2021 (keď 8. januára 2021 došlo k zrušeniu pojednávania nariadeného na 21. január 2021, pozn.) až do 20. januára 2022 (keď okresný súd určil nový termín pojednávania, avšak termín pojednávania určil až viac ako o pol roka neskôr na 20. september 2022, pozn.).

15. Na základe uvedeného, po zhodnotení všetkých okolností, musí ústavný súd skonštatovať, že prieťahy idú v už uvedenom období na vrub postupu okresného súdu primárne v dôsledku jeho nečinnosti. K tomu je nutné doplniť, že ústavný súd v danom prípade okrem samotnej rok trvajúcej úplnej nečinnosti okresného súdu prihliadal aj na to, že okresný súd následne termín pojednávania stanovil až o viac ako pol roka (konkrétne až o 8 mesiacov, pozn.) neskôr, keď takýmto postupom jednoznačne neprispel k riadnemu a efektívnemu vedeniu sporu a čo možno najskoršiemu odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (v dôsledku toho vôbec prvé pojednávanie vo veci sa má uskutočniť až po období 2 rokov a 10 mesiacov od podania žaloby, pozn.).

15.1. Na tomto mieste ústavný súd s poukazom na okresným súdom uvádzané argumenty v súvislosti s množstvom agendy, ktorú musia okresný súd a zákonný sudca aj v dôsledku presunutia termínov iných pojednávanií (z dôvodu ich zrušenia kvôli opatreniam zamedzujúcim šírenie ochorenia COVID-19, pozn.) riešiť, v zmysle už svojej konštantnej rozhodovacej činnosti zdôrazňuje, že primárne zodpovedný za to, aby zabezpečil dostatočné personálne a materiálno-technické podmienky pre riadny výkon spravodlivosti, je štát. Skutočnosť, že si štát a najmä prostredníctvom ministerstva spravodlivosti túto úlohu neplní, v žiadnom prípade nesmie byť na ujmu právam účastníkov konania, v tomto prípade sťažovateľa. Zároveň ústavný súd pripomína, že je mu samozrejme dobre známa situácia a obmedzenia v súvislosti s nariadovaním a vykonávaním súdnych pojednávanií v uplynulých dvoch rokoch, avšak ani táto skutočnosť už nemôže slúžiť ako generálne ospravedlnenie úplnej nečinnosti, resp. v danom prípade aj neefektívnej činnosti okresného súdu (obzvlášť ak je ústavnému súdu aj z jeho inej rozhodovacej činnosti všeobecne známy fakt „problému“ najmä niektorých všeobecných súdov nariadovať pojednávania v rozumných časových odstupoch, pozn.).

15.2. Ústavný súd zdôrazňuje, že od účastníkov konania obracajúcich sa na všeobecné súdy s dôverou, že bude v ich veci spravodlivo a včas rozhodnuté, nie je možné spravodlivo požadovať, aby „strpeli“ nedostatky na strane všeobecného súdu spôsobené zlou organizáciou práce. Ústavný súd zdôrazňuje, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších zamestnancov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prieťahy v súdnom konaní (I. ÚS 3/2020).

16. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní boli porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

17. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhol, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení namietaných práv prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných priet'ahov. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, okresnému súdu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádza (bod 2 výroku nálezu).

18. Keďže ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. Sťažovateľ požadoval priznanie zadost'učinenia vo výške 2 200 eur. Uvedené odôvodňoval primárne dĺžkou doterajšieho trvania napadnutého konania s prihliadnutím na obdobie úplnej nečinnosti okresného súdu a tiež s poukazom na predmet napadnutého konania a jeho význam pre sťažovateľa.

19. Cieľom finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (III. ÚS 103/2018). Ústavný súd však finančné zadost'učinenie sťažovateľovi v okolnostiach danej veci nepriznal. Vychádzal z toho, že v tomto štádiu konania stačí konštatovanie porušenia jeho práv. Podľa posúdenia ústavného súdu tak okrem samotného vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa postačuje na nápravu stavu príkaz konať v napadnutom konaní daný ústavným súdom okresnému súdu (bod 3 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

20. Sťažovateľovi, ktorý je sám povoláním advokátom, jeho právnym zastúpením advokátom, ktorý má rovnaké sídlo ako advokátska kancelária sťažovateľa, vznikli podaním ústavnej sťažnosti trovy, ktorých náhradu si v podanej ústavnej sťažnosti uplatnil voči okresnému súdu. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

21. Prípád sťažovateľa neodôvodňuje to, aby mu náhrada trov právneho zastúpenia bola priznaná. Aj keď ani advokátovi nemožno uprieť právo na to, aby sa v akomkoľvek konaní, teda aj v konaní na ústavnom súde, dal zastúpiť iným svojim kolegom, rozhodnutie sťažovateľa dať sa zastúpiť v konaní, ktoré súvisí s priet'ahmi v konaní o ochranu jeho osobnosti, nemožno vôbec považovať za hospodárne a účelné (navyššie za situácie, keď je ústavnému súdu z jeho rozhodovacej činnosti

dobře známa skutečnost, že právě sťažovateľ v postavení advokáta opakovane podáva v mene svojich klientov ústavné sťažnosti namietajúce prieťahy v konaniach pred všeobecnými súdmi, pozn.). To platí o to viac, že ide o konanie, v ktorom nemožno počítať s procesným rizikom spojeným s povinnosťou náhrady trov konania protistrany. Aj vzhľadom na uvedené tak nemožno pochybovať o tom, že sťažovateľ ako advokát by bol nepochybne sám schopný sformulovať ústavnú sťažnosť, ktorej východiskovým skutkovým stavom je opis jednoduchej nečinnosti okresného súdu a ktorej ústavnoprávne posúdenie sa obmedzuje na krátky opis súdmi notoricky porušovaných základných práv. Vzhľadom na uvedené tak ústavný súd v danej veci sťažovateľovi nepriznal nárok na náhradu trov právneho zastúpenia iným advokátom (bod 3 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 28. apríla 2022

Miloš Maďar
predseda senátu